

בארה של תורה

מאת הרב ראובן גולן מח"ס רינונה של תורה ♦ יו"ל ע"י כולל שערים המצויינים שע"י מוסדות דרכי תורה רחובות

כתובת המערכת:

מודיעין עילית

מסילת יוסף 3/10

טל' 08-9744220

דוא"ל לרשימת תפוצה:

rg5740@gmail.com

גליון 102 שבט תשע"ה

העלון מוקדש לעילוי נשמת יחיאל זכריה בן אברהם חסון ז"ל

פרשת משפטים – שקלים

שר החינוך הרוסי לא הצליח להבין את סוגיית 'תגרי לוד'...

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם" (כא, א)

בקופה. אולם הגרמ"ק הוסיף, שאביו בעל הקהילות יעקב זצ"ל סבר שאין בכך שקר, ומה שהחפץ חיים נהג כך אינו משום שקר אלא שהידר בזה. וכעין זה כתב ב'שלמי מועד' (עמ' תקלא') בשם הגרש"ז אויערבך זצ"ל, שמי שבא מאן דהו לדבר עימו ואין לו זמן לקבלו, מותר לבני הבית לומר שאינו בבית, שהרי אינו חייב לקבלו, ואינו חייב לספר לכל אחד מה הוא עושה באותה שעה. ויש בזה משום דרכי שלום, שהלה יכול להיפגע ולכעוס אם ידע שהוא נמצא ואינו מקבלו. והוסיף הגרש"ז א, שכן מסופר על **בעל שו"ת מלמד להועיל**, שבעת שהיה ישן בצדדים היה מורה לבני ביתו לומר למבקשים אותו שהוא מכין את השיעור, ואין זה שקר כי על ידי השינה יאמר את השיעור טוב יותר.

ברעת זקנים מבעלי התוספות הביאו מדרש חז"ל, "ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם. זהו שנאמר מגיד דבריו ליעקב חוקיו ומשפטיו לישראל וגו'. ומעשה באונקלוס בן אחותו של אדריינוס קיסר שביקש להתגייר והיה מתיירא מדודו וכו'. הלך לארץ ישראל וביקש מהחכמים ללמוד תורה קודם שימול, אמרו לו אין דברי תורה מתקיימין אלא בנימול. הלך ומל ולמד תורה וכו'. הלך אצל אדריינוס דודו, אמר לו, למה פניך משוננת? אמר לו שנימולתי ולמדתי תורה. אמר לו, למה עשית כן? אמר לו, כי ביקשתי ללמוד תורה. אמר לו, היה לך ללמוד תורה ולא למול? אמר לו, אין יכולת ללמוד בלא מילה, שנאמר מגיד דבריו ליעקב, למי שהוא מהול כיעקב. וכתוב לא עשה כן לכל גוי ומשפטים כל ידעום, אין הגוים יכולים ללמוד תורה שמתחלת בב' ומסיימת בל". ונבספר 'ינונה של תורה' (מאמר ו' עמ' לו' והלאה) הרחבנו בענין זה שברית המילה היא המבוא וההכשר ללימוד התורה על פי דברי ר' עקיבא איגר בתשובה ועד, עיי"ש.

ואמר על כך הסבא מקלם זצ"ל (חכמה ומוסר), שאפילו הגוי החכם ביותר לא יבין בשום אופן את הסוגיא של 'יאוש שלא מדעת', אך כשלומדים זאת ילדי ישראל הם מבינים את הדבר על בוריו. מפני שהתורה היא חכמה אלוקית ולא חכמה שכלית, ויש בה קדושה, וכדי להבינה לא די בשכל גרידא אלא צריך לזה נשמת וקדושת ישראל. וענין זה נרמז במדרש שהביא רש"י "ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם, ולא לפני גוים". כי אף שהמשפטים המופיעים בפרשתנו הם ענייני ממון ודברים שכליים, אין הגוים מסוגלים להבין אותם. וכפי שמסופר על המשכילים ברוסיה, שנתבקשו על ידי שר החינוך הרוסי שהיה פרופסור גדול במתמטיקה ללמד אותו ולהראות לו מהי התורה שבעל פה. ובחרו ללמוד את הסוגיא של 'תגרי לוד' (פרק הזהב) שכולה מלאה חשבונות סבוכים וחישובים מתמטיים. השר ניסה ללמוד ולהבין, אך לבסוף התייאש ואמר שאינו מבין דבר בסוגיא, ולא הועיל כמה שניסו להסביר לו שוב ושוב. המשכילים תמחו שהרי פרופסור גדול הוא, וכיצד לא הבין חשבונות אלו. וכשסיפרו זאת לנצי"ב אמר שאין זה פלא, שכן נאמר "ומשפטים כל ידעום", שראש של גוי לא מסוגל להבין תורה שבעל פה אף אם זו סוגיא של חשבון בעלמא.

האגרונם שגנב מהמהר"ל את הפטנט לזירוז צמיחת הדובדבנים. והגאון שחידש בזכותו פשת בפרשתנו ב... בית הכסא

"ראשית בכורי אדמתך תביא וגו', לא תבשל גדי בחלב אמו" (כג, ט)

סמיכות זו שבין מצות ביכורים לאיסור בשר בחלב אומרת דרשני. ולאחד מגדולי ישראל נתחדש ביאור נפלא בענין זה כשהיה ב... בית הכסא. וכפי שכתב ר' אברהם איטנגא [נינו של ר' שלמה קלוגר] בספר 'שיחת חולין של תלמידי חכמים': "הגאון רבי יהונתן אייבשיץ היה לומד שפת אשכנז ושאר חכמות בשעה שהיה בבית הכסא. פעם אחת מצא בספרי הטבע סגולה ולורו צמיחת האילן וגידול פירותיו על ידי שיבשלו גדי בחלב אמו וישפכו את החלב על האילן. ואז נפל ברעיוניו שזוהי סמיכות הפסוקים 'ראשית בכורי אדמתך וגו', לא תבשל גדי בחלב אמו', שרמזה התורה שאף אם תפוצץ להיות זריר בהבאת ביכורים ותרצה לעשות עצה זו לשפוך על שרשי האילן גדי בחלב אמו, לא תעשה כן. אלא שצטערך אותו צדיק על שהרהר חדושי תורה בבית הכסא, וישב בתענית על זה זה כמה ימים".

ומסופר שכשאמרו חידוש זה לפני החוזה מלובלין אמר ברוח קדשו 'הפירוש יפה, אך יש בו ריח...', כי השיג ברוב קדושתו היכן נתחדש החידוש. ב. ולמעשה המקור לסגולה זו הוא המהר"ל מפראג. וכמסופר שהמהר"ל היה בידדות עם המלך, ופעם אחת באמצע החורף נתאוה המלך לדובדבנים, ושאל את המהר"ל מנין ישג דובדבנים באמצע החורף כשאין כלל בנמצא. המהר"ל הלך לגוי שהיה מגדל דובדבנים ואמר לו לבשל גדי בחלב אמו ולשפוך את החלב על שרשי של הדובדבנים שעדיין לא הצמיח פירותיו באותו זמן ונאף שלישראל אסור לבשל בשר בחלב מ"מ אין איסור לומר לגוי לעשות זאת להנאת הגוי עצמו או לצורך גוי אחר. כמבואר ברמ"א (יו"ד סי' רצ"ו טע' ד' השני). הגוי בישל מדי יום גדי בחלב ושפך את החלב על שרשי העץ עד שלאחר זמן קצר מאד יצאו דובדבנים והביאם למלך. המלך התפעל מאד מחכמתו של המהר"ל וסיפר זאת לחכמיו, ואז הלך האגרונם הראשי של המלך וכתב זאת בספרי הטבע בשם עצמו כאילו היתה זו המצאה שלו. ובאותם ספרי טבע קרא הגר"י אייבשיץ [נראה מעשה נוסף בענין זה בימנות יהודה] לרבי יהודה פתייה זצ"ל (בפרשתנו).

הסיפור המרתק על ספר התורה של עזרא הסופר

"ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך" (כג, כה)

בימי רב שרירא גאון התרחש סביב פסוק זה מעשה מרתק [הובא ב'אהב ישראל' (בליקוטים בסוף הספר)]. בעשירי מופלג שהיה לו ספר תורה יקר ונדיר מכתב ידו של עזרא הסופר. לאחר שפירתו נתעוררה מחלוקת בין שני בניו, שכל אחד מהם היה מוכן לוותר על כל הכסף והזהב המורת ספר התורה. עד שרבני העיר הכריעו בדן תורה שישליו גורל ביניהם, וכך זכה אחד מהאחים בספר. באותה עיר התגורר אדם רשע וצר עין, שבשומעו שבנו של העשיר היה מוכן לוותר על הון עתק בעבור ספר התורה, השתומם ונתקנא בו והגה רעיון נורא. הוא התגנב לבית הכנסת באישון לילה, הוציא את ספר התורה של עזרא, ופתחו בפסוק הני"ל "ועבדתם את ה' אלהיכם וברך את לחמך ואת מימך", ובמילה 'ועבדתם' מחק את האות ע' וכתב במקומה א' רח"ל. כעת, חשב בלבו, איבד האת השוטף את הכל, גם את הכסף, וגם את הספר...

האם מותר לומר 'אבא לא בבית' או 'אין כסף בגמ"ח' כשהדבר איננו נכון?

"מדבר שקר תרחק" (כג, ז)

מעשה באדם שלווה כסף מגמ"ח ופרע חובו לאחר עיכובים רבים, וכעת ביקש הלוואה נוספת, אך בעל הגמ"ח אינו מעוניין בכך כדי שלא תהיה לו שוב עגמת נפש כמו בהלוואה הראשונה, אלא שלא נעים לו לומר זאת ללווה. ויש לרוץ האם יכול לומר שאין כסף בגמ"ח, אף שבאמת יש כסף אלא שמתכוון לומר שבשבילך אין כסף בגמ"ח, או שמא זה שקר ועובר על "מדבר שקר תרחק".

והגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א דן בזה בספרו 'חשוקי חמד' (ע"ז כה, ב), והביא את דברי ספר חסידים (סי' תכ"ז) "אף שאמרנו שמותר לשנות דבריו שלום, אם יבוא נכרי או יהודי ויאמר לאדם תלוה לי מעות, וירא המלווה פן לא יפרע החוב, אינו יכול לומר לו אין לי, כי מה שאמרנו שמותר לשנות דבריו שלום זהו כשכבר עבר הדבר", והביאו המג"א (סי' קנ"ו סק"ב) להלכה נוכי"כ בארחת צדיקים (שער השקר) "אם בא חבירו ושואל ממנו דבר, לא יאמר לו אין לי, אלא ידחהו בענין אשר לא ישקר". אמנם החשוקי חמד ציין שיש פוסקים שמתירים זאת.

והגר"ח קניבסקי שליט"א סיפר (דרך שיחה, כאן). שפעם קרא מן החפץ חיים זצ"ל לאחד מתלמידי הישיבה, ואמר לו שבאותו יום קיבל סכום כסף הגון מפדיון ספריו, והיות רגילים לבוא אליו אנשים שונים לבקש גמ"ח, וביניהם כאלה שאינם הזירים בפריעת חוב, לכן חפץ הוא להקנות את כל כספו לתלמיד בקנין גמור במתנה על מנת להחזיר, כדי שיוכל לומר לאנשים אלה שאין לו כסף, ולא יכשל ח"ו בדבר שקר. ומוכח שלדעת החפץ חיים אסור לבעל הגמ"ח לומר 'אין לי' אם באמת יש כסף

סעידה בת סעיד קהא ע"ה
ארנונה בת שלמה ע"ה
ישי בן שמואל ותמר רחמים ז"ל

ראובן בן נורה אגרוזקר ז"ל
יעקב אהרון בן אפרים וייס ז"ל
סעידה בת חביבה מועלם ע"ה

לע"נ ר' בנימין בן סלחה ז"ל ♦ סרה בת רחמה ע"ה
ר' שלמה בן טאוס ז"ל ♦ נאוה בת תאנה ע"ה
אהרן בן יחיא ז"ל ♦ רחל בת סאלחה ע"ה
עביה בת סרה ע"ה

בשבת, כאשר באו לקראו בספר, גילו את הטעות הנוראה, ונתעורר רעש גדול בעיר. ועקב התגלית החמורה נצטער ונתייסר הבן שזכה בספר עד שלקה בביראותו וחלה מאוד, כי טען שאף שאפשר לתקן את הטעות מכל מקום מעתה לא יהיה נקרא 'ספר התורה של עזרא הסופר'.

בלילה בא האב אל בנו בחלום, ואמר לו, דע לך שבספר של עזרא הסופר לא היתה כל טעות, אלא אדם רשע ורע מעללים שלח בו יד, וכבר נענש כדינו עין תחת עין, הוא מחק את האות עין, וכבר נתעוו בעיניו. ובענין הספר עצמו ציווה האב שלא תיגע בו יד, כיון שהחליטו מן השמים לשלוח את עזרא הסופר בעצמו לתקן את הספר. קם הבן נרעש, וסיפר את דבר החלום לחבריו. הלכו הבן לבית הכנסת, פתחו את ספר התורה, והנה הטעות מתוקנת. יצאו ופגשו באותו רשע, והנה הוא עיוור בשתי עיניו.

ב. ויש לשאול, שהרי תיקון ספר תורה צריך להתבצע על ידי יהודי חי החיוב במצוות, והרי עזרא הסופר לאחר פטירתו הוא בבחינת "במתים חפשי", ואיך היה יכול על פי דין לתקן את ספר התורה? ותיקן הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א (חש"מ ב"מ פד, ב) על פי הגמרא בכתובות (קג, א) שרבי יהודה הנשיא היה בא בכל ערב שבת לביתו גם לאחר פטירתו, וביאר רבי עקיבא איגר בגליון הש"ס בשם ספר חסידים, שהיה נראה בבגדי חמדות שהיה לובש בשבת, ופותר את הרבים בקידוש היום, ולא כשאר מתים שהם חופשיים ממצוות, כי צדיקים במיתתן חיים ופותרים בקידוש. ואם כן יתכן שכשם שהצדיקים נחשבים חיים לאחר פטירתם ויכולים להוציא את הרבים ידי חובתם, כך גם נחשבים חיים ויכולים לתקן ספר תורה. [נאמנם עצם הדבר טעון ביאור שהרי "במתים חפשי" וכיצד יוכלו לקיים מצוות ולפטור אחרים לאחר מיתתו? וביאר הגרי"ש אלישיב (ספר העיריות עמ"ס כתובות) על פי דברי החתם סופר בתשובה (חי"ו סי' צ"ח), שכאשר הפטר נגלה בעולם הזה בגופו ובצורתו הגשמית חייב הוא במצוות ככל אדם, ויכול להוציא אחרים ידי חובת קידוש, והוא הדין לעזרא הסופר שתיקן את הספר כשהוא בגופו ובצורתו הגשמית].

החשיפה המדהימה בספר 'רבינו' – מדוע היה מרן

הגרע"י מקצר בתפילתו ?

"ועבדתם את ה' אלהיכם וגו', והסירותי מחלה מקרבך" (שם)

פירש רבי יעקב חיים סופר זצ"ל בעל ה'כף החיים' בספרו על התורה יגל יעקב, על פי דברי חז"ל (תענית ב, א) "איזו היא עבודה שבלב? הוי אומר זו תפילה". ואף מה שנאמר כאן "ועבדתם את ה' אלהיכם" היינו עבודת התפילה, והמילה "את" מזה לרבות ג' תפילות, שחרית מנחה וערבית. ולא נאמר 'ועבדתם' אלא "ועבדתם", נוטריקון 'עבודה תמה', שתהא התפילה תמה בדיבור ובמחשבה. בדיבור היינו שיוציא התיבות כהלכתן, שלא יחסר תיבות או אותיות. ובמחשבה שייבן פירוש המילות, ובפרט כשמוציא שם ה' מפיו. ואם יקפיד האדם על כך יזכה כנגד הדיבור שהוא בפה ל"וברך את לחמך ואת מנומך", שהאדם אוכל ושותה אותם בפיו. וכנגד המחשבה שהיא בפנימיות, וזכה ל"והסירותי מחלה מקרבך". ומדבריו למדנו ב' סגולות נפלאות, הראשונה, שמי שמוציא מפיו כראוי את תיבות התפילה וזכה לפרנסה טובה. והשנייה, שמי משתדל לכוון בתפילה את כוונת המילים וזכה להגנה ומחסה מכל נגע ומחלה.

ב. ורבינו יצחק מקורביי"ל בעל הסמ"ק, כתב בענין מצות התפילה (מצוה יא) "ומה היא הכוונה שאמרנו? שיחשוב בכל תיבה פירושה, וידקדק שלא ידלג תיבה אחת כאילו היה מונה מעות". וזכרנו שראיתי שואלים (כמדומני בשם הגרי"ח קניבסקין) מדוע המשילו את התפילה ל'מונה מעות', והרי יש פקידים בבנק וכן שאר אנשים שיודעים לספור כמיות של כסף במהירות רבה, וכי במהירות כזו יתפלל האדם ותהא תפילתו רצויה? אלא שחז"ל התכוונו למי שהוא בעל ממון ונהנה וחש סיפוק רב בשעה שסופר כל מטבע וכל שטר באוצרו, שאין הוא דומה לפקיד בבנק שהכסף אינו שלו ואינו נהנה מריבוי השטרות ולכן סופר אותן מהר. ואף בענין התפילה, מי שיודע ומרגיש מהו טעמה של תפילה וחש עד כמה היא תורמת לו ומקרבת אותו להש"ת, נהנה מכל מילה ומכוון בה כמונה מעות.

ג. ובספר יקר הערך 'רבינו', על מאור עינינו מרן הגאון רבינו עובדיה יוסף זיע"א, כתב הרב אליהו שטרית שליט"א (פתח דבר), "כאן המקום לעורר נקודה חשובה בענין התפילה. מי שזכה להתפלל עם רבינו בודאי שם לב שהרב היה מסיים מהר מאד את

תפילת שמונה עשרה. ופעמים שהיינו מתפללים עימו במנין מצומצם, והיינו מוכרחים להתפלל מהר מאד, בכדי שרבינו לא יצטרך להמתין לחזור. וזה היה לכאורה קצת תמוה, כי בדרך כלל תלמידי חכמים גדולים מאריכים יותר בתפילתם. ושמעתי כאלה שאמרו שמאחר שרבינו רצה לחזור מהר ללימוד התורה לכן מיהר בתפילה. אך אין זה נכון כלל, משום שראינו ושמענו מרבינו פעמים רבות את גודל מעלת התפילה. וההסבר לזה הוא שכח הריכוז של רבינו היה עצום, וכמו שהיה לו ריכוז אדיר בלימוד התורה כך היה לו ריכוז עצום בתפילה, והיה מספיק לכוון ולתקן את כל התיקונים הנחוצים בתפילה בזריזות ויעילות". ובודאי שרבינו שהיה יכול ללמוד את כל הש"ס בזמן קצר, ולהספיק ברוכות בודדות דפים רבים בגמרא, היה גם מסוגל לכוון את כל הכוונות הנחוצות בתפילה בזמן קצר ביותר. ואנו שלא זכינו ליכולת ריכוז מדהימה כזו, ודאי שאינו יכולים להקיש מתפילת מרן לתפילתנו.

שהחיווק וההתעלות שלך ינבעו מהתורה ולא מחתול ונמלה...

"ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי להורות" (כד, יב)

רבותינו הראשונים העירו מהו שנאמר "והתורה והמצוה אשר כתבתי", והרי התורה נכתבה על ידי משה רבינו, כמו שנאמר (דברים לא, כד) "ויהי ככלות משה לכתוב את דברי התורה הזאת על ספר עד תומם". ולכך פירש"י שהכוונה היא ללוחות שמוזכרות בתחילת הפסוק, ובהם כתב ה' מלבד עשרת הדברות את כל תרי"ג מצוות, כי כל מצוה רמוזה באחת מהדברות כפי שיסד רבינו סעדיה גאון ב'אזהרות' (וראה ברמב"ן ואבן עזרא ושאר המפרשים שהרחיבו בו).

וביאר מחודש מצאנו בזה לרבינו מאיר שמחה מדווינסק בעל ה'משך חכמה', על פי דברי הגמ' בערובין (ק, ב) "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול, וגזל מנמלה, ועריות מיונה". וביאר שהטבע כולו הוא 'ספר' שכתב הש"ת, ובו חקק את דיני התורה ומצוותיה בהנהגות בעלי החיים. והוה שאמר ה' למשה שיתן לו את "התורה והמצוה אשר כתבתי" דהיינו שכתבם ב'ספר' הטבע.

אלא שיש להבין לפי זה, מה ביקש הקב"ה להודיע למשה באמירה זו שהדברים נכתבו בטבע הבריאה, ולכאורה די שיודעו שיתן לו את התורה והמצוות ותו לא. ונראה בביאור עומק דברי המשך חכמה, על פי דברי הגרי"ח הלוי מבריסק שהקשה, כיצד אמרו חז"ל "אילמלא לא ניתנה תורה היינו למדין צניעות מחתול וכו'", והרי לא ראינו אדם אחד מתוך מיליארדי בני האדם בעולם שלמד מוסר מחתול או מיונה וכיוצא ב' וקיבל על עצמו מחמת כן עול תורה ומצוות. ותיקן, שרק לפני מתן תורה היה שייך מנהלך חיים כזה, ללמוד מחתול ומנמלה, אך לאחר מתן תורה אי אפשר לקבל שום שלימות והתקדמות משום דבר מלבד התורה הקד'. לא מחתול לא מנמלה לא מיונה ולא מתרנגול, אלא רק ע"י התורה יתכנו המידות הנ"ל.

ועל פי יסוד זה ביאר מרן הגרי"ח זצ"ל את דברי הנביא ישעיה (מב, כ) "ראות רבות ולא תשמור, פקוח אזנים ולא ישמע". ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", כלומר, "ראות רבות", אתה יכול לראות המון דברים, ולהתבונן בחתול בנמלה ביונה ובתרנגול, אבל "ולא תשמור", לא תשמור שום דבר, וכל ה"ראות" הזו לא תשנה אותך ולא תועיל לך לשמור שום דבר, ותישאר מגושם. "פקוח אזנים", אתה מטה אוזן לשמוע מה בעל חיים זה אומר ומה זה אומר, ותחשוב כאילו תלמד מהם, אבל "ולא תשמע" שום דבר לא ישתנה אצלך, ותישאר עם אותם מידות ודרכים. ולמה? כי ה' חפץ למען צדקו יגדיל תורה ויאדיר", כלומר ה' חפץ למען צדקו, שהאדם יגיע לשלימות, לצדקו, ולכל המעלות הטובות שבעולם, רק בדרך אחת - "יגדיל תורה ויאדיר", על ידי עמל התורה הקד', המיישרת את דרכי האדם ומתקנת את מידותיו, ושום דבר אחר לא יועיל לזה.

ולאור זאת נראה שלכן אמר ה' למשה "ואתנה לך את לחות האבן והתורה והמצוה אשר כתבתי", דהיינו שמעתה אותם הליכות והנהגות אשר כתבתי ב'ספר הטבע' וחקקתי בבעלי החיים יהיו נלמדות אך ורק מהתורה והמצוות, והם יהיו מקור הסמכות היחיד לך.

בחירות תשע"ה - במי אנו בוחרים ?

הם הגיבורים האמיתיים שלנו. כשאנו יושנים בלילות הם לא עוצמים עין. כשאנו עסוקים בעניינינו הם מתאמצים ועמלים לשמור עלינו מכל משמר. הם בניה של התורה הקדושה, ואמא תעשה הכל כדי להטב למי שדואג לילדיה.

קורא נכבד, בשנתים האחרונות עברו אברכי הכוללים מסע של רדיפה נוראה וסבל רב על ידי י. לפיד וחבורתו. עתה זו ההזדמנות שלנו להחזיר להם! לפיד ורוקן להם את המקור, ואנחנו נמלא אותם ביחד מכל הלב! מעות זכר למחצית השקל ומתנות לאביונים הם המתנה הסמלית והמיוחדת שיכולים אנו להעניק לכ-70 משפחות האברכים הלומדים במוסדות "דרכי תורה" וחובות, ששרדו יחד עם ילדיהם את עול הגזירות והמצוקה הנוראה במסירות נפש. הבה נבחר בהם, נחזק את ידיהם, נחמם את ליבם, ונאמר להם בגאון ובאהבה "ה' עמכם גבורי החיל". זכור! כל קול קובע, וכל שקל משפיע!

הרם תרומתך באהבה לכבוד חייליו של הקב"ה בטל' 08-9452903

לעילוי נשמת רחל בת מרים שמעוני ז"ל ♦ הדס בת מלכה טוויל ע"ה ♦ גייראן רבקה בת מלכה אליהו ע"ה

הדס בת מלכה טוויל ע"ה
הגב' קרין יאיר
סוזן סולטנה בת שמחה אדרי ע"ה

חנה בת סאלם ג'ראפי ע"ה
מוזל בת שמעה בן דוד ע"ה
מרדכי בן חנה ויוסף הצרוני ז"ל

מורי יחיא בן שודיה ז"ל ע"ה
גב' חדי שולח
תרנג'ה פנינה בת לולוה